

ŽIVOT RODINY S DÍTĚTEM S FYZICKÝM POSTIŽENÍM

Tereza Volfová
8.1.2024

Obsah:

- Rodina, její definice a funkce
- Fyzické postižení
- Narození dítěte s postižením
- Vyrovnávání
- Sourozenci a rodiče dítěte s postižením
- Výchova dítěte s postižením
- Desatero
- Kazuistika

Rodina = 2 a více lidí spojených pokrevními svazky, manželstvím, registrovaným partnerstvím nebo adoptí, dospělí se starají o neplnoleté, neboli své děti

- považováno za základ státu
- podle Slovníku jazyka českého z roku 1971 – „Rodiče s dětmi, přeneseně domov“
- dnes se definice značně liší/není úplně přesně a jednoduše zapsána

→ větší diverzita v uznávaných formách „rodinného soužití“

= žití ve vícero domácnostech, partnerské soužití, stejnopohlavní páry, jednorodičovské rodiny atd.

= důležitější je se zaměřovat na funkce, které má rodina zastávat než na přesnou definici

Několik typů – základní (muž, žena, jejich děti), rozšířená (i prarodiče, tety, sestřenice...), neúplná (jen jeden rodič)

- Na počátku života – proces socializace (rodina udržuje sociální status dítěte)

= **Nejdůležitější instituce z pohledu jedince – tvoří naše prostředí, chrání nás, ovlivňuje vývoj naší osobnosti**

Funkce:

- biologicko-reprodukční
- Sociálně-ekonomická
- Kulturně výchovná
- Sociálně psychologická
- Emocionální

Fyzické postižení = vady pohybového a nosného ústrojí, tj. kostí, kloubů, šlach i svalů a cévního zásobení, jakož i poškození nebo poruchy nervového ústrojí, jestliže se projevují porušenou hybností. Patří sem deformity, abnormity (anomálie)

- Od 90. let se prosazuje přístup zaměřený na člověka, nikoli na jeho postižení nebo znevýhodnění = „**člověk s tělesným postižením**“

Narození dítěte s postižením

- Dojde ke změně sociální identity – povětšinu času vnímána negativně, týká se všech členů rodiny – a životního stylu celé rodiny
- ○
○ • Záleží, o jaký typ a stupeň postižení se jedná, čím bylo způsobeno a popřípadě kdy se dostavilo

Vyrovnaní se se situací

- Každý člen rodiny se s postižením dítěte vyrovnává individuálně
- Jednotlivé mezikroky můžeme rozdělit podle Elisabeth Kübler-Rossové:
  - Šok
  - Popření
  - Smlouvání
  - Agrese
  - Deprese, úzkost
  - Smíření – nemusí nastat u všech rodin, velmi psychicky/fyzicky náročný
- Ne u všech jedinců musí být průběh lineární, může se lišit
- Pokud se rodina nedokáže s postižením vyrovnat, může dojít k rozdvojení vztahu nebo úplnému odmítnutí dítěte s postižením

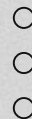

Sourozenci dítěte s postižením

- Jeden z nejdůležitějších vztahů v životě – ovlivňuje kognitivní oblasti, schopnost komunikovat, způsoby chování, navzájem se sourozenci ovlivňují, ukazují si nové věci a vzájemně se učí
- • **Typické znaky:** předčasná vyzrálost, problémy s vrstevníky, ženy mají v dospělosti problém s početím vlastního dítěte (psychogenní sterilita)...
- • Důležité, aby zdravý sourozenec pobýval v prostředí zdravých dětí

- Pocit, že se jim rodiče plně nevěnují, mohou na své sourozence žárlit nebo si dokonce přát, aby měli postižení také, trpí pocitem méněcennosti, strachu, hněvu nebo úzkosti
- Lásky a potřeba chránit své sourozence s postižením, pomáhat jim
- Důležitá **rovnost mezi pocity** (v rukou rodičů)
  - snaha nedělat rozdíly mezi dětmi, rovnoměrně rozprostřít pozornost – u rodiny s dítětem s fyzickým postižením moc nejde (dítě s postižením je upřednostňováno a privilegováno)
- Zdravý sourozenec se cítí znevýhodněn
- Zdravý sourozenec přijme dominantní roli „ochránáře“
- Pokud se dítě špatně vyrovnává se situací, často jeho špatné chování (agrese, nespavost, nezájem, problémy s vrstevníky a ve škole...) naznačuje, že sám situaci nezvládne a potřebuje pomoc

Rodiče dítěte s postižením

Krize rodičovské identity = rodiče pociťují selhání z jejich strany ve funkci rodičů, pocit méněcennosti, neschopnosti zplodit zdravé dítě (vina)

- Před narozením je vytvořen obraz dítěte, který není později naplněn
  - **Zdraví** - 1 z nejdůležitějších aspektů pro každého rodiče, očekávání pak není naplněno
- Extrémní postoje ke zdravým sourozencům (Vágnerová, 2004):
- • **Nevědomá koncentrace zájmu** – jako prostředek kompenzace krize rodičovské identity
  - • **Nevědomé odsunutí** – kvůli nedostatku energie a času, očekávání, že děti budou spolupracovat a pomáhat, často předpokládaná větší vyspělost než kolik odpovídá reálný věk
- Při čekání na diagnózu mohou nastat 2 situace – potřeba získat jistotu nebo naopak si zachovat iluzi naděje

Výchova dítěte s postižením

Kontraproduktivní typy výchovy můžeme dělit na (Fišer, Hanák, aj., 1986):

- Úzkostná – přílišné obavy mohou vyvolat vzpouru nebo naopak apatii
- Protekční – rodiče ulehčí dítěti vše tak moc, že není možné správného vývoje a vede k nesamostatnosti
- Rozmazlující
- Perfekcionistická
- Zavrhuující

→ Těmto stylům výchovy je třeba se vyvarovat

Integrace dítěte = inkluze a integrace – začlenění dětí do společnosti

- **Inkluze** – začlenění osoby pokud možno bez použití speciálních metod a prostředků
- **Integrace** – začlenění osoby pomocí speciálních prostředků a péče, může být individuální nebo skupinová

Desatero výchovy dítěte s postižením

Zásady výchovy dítěte s postižením (Matěječek, Dytrych, 1994):

1. Rodiče by měli o dítěti co nejvíce vědět
2. Měli by znát veškerou pravdu, ale řečenou s respektem
3. Brát handicap jako úkol, ne neštěstí
4. Obětovat ano, ale ne sebeobětování
5. Samotné dítě pravděpodobně netrpí, i když si to rodiče myslí
6. Vývoj se dostaví v pravý čas a míře
7. Rodina není v situaci sama
8. Není ani ohrožena
9. Otázka budoucnosti
10. Chránit si rodinu a manželství

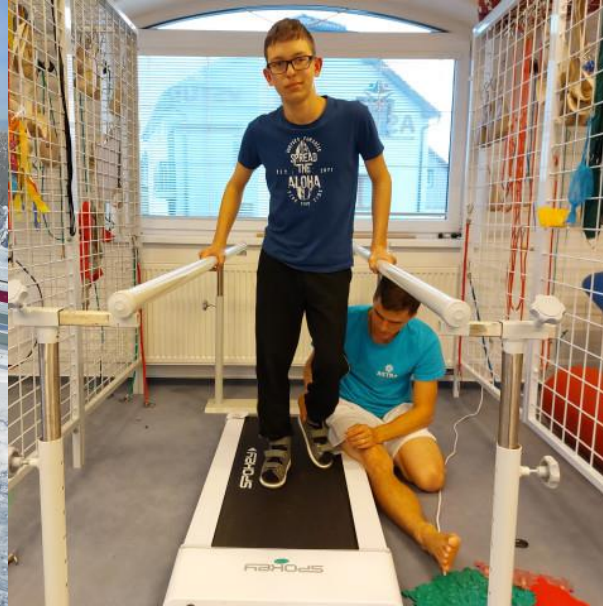

„Mirek je téměř 15letý kluk, který má vlivem dětské mozkové obrny, tzv. spastickou diparézu, která postihla jeho nohy. Aby mohl lépe fungovat v běžném životě, potřebuje řadu rehabilitací. Díky nim bude soběstačnější a nebude tolik závislý na pomoci okolí.

Mirek se narodil předčasně a vážil jen kilo. První týdny na světě bojoval o život a jeho prognózy nebyly dobré. I přes obrovskou péči se mu nepodařilo vyhnout dětské mozkové obrně s postižením nohou a také je Míra krátkozraký a nosí brýle. Venku se pohybuje na invalidním vozíčku, doma a ve škole s oporou chodí.

I přes svůj handicap je Míra od mala veselý kluk, který rád sportuje (plave, lyžuje, jezdí na kole, „běhá“ závody Spartan race a Urban challenge). Mentální vývoj naštěstí nebyl nijak ovlivněn, v současné době chodí do 9. třídy základní školy mezi zdravé děti, kde mu pomáhá asistentka.“

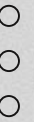
Dětská mozková obrna (DMO) = poškození nezralého mozku, může nastat v různém období a má několik forem (diparetická, hemiparetická, kvadruparetická...)

Sociální podpora

- • U příspěvku na péči se posuzuje 9 zákl. životních potřeb (mobilita, komunikace, stravování, oblékání...)
- • Příspěvek na mobilitu = 400 Kč měsíčně
- • Jednorázový příspěvek na pomůcky (hodnota pomůcky pod 24 000 Kč, spoluúčast)

- Některé procedury, léčebné metodiky nejsou hrazeny
→ nutná podpora okolí, různé sbírky a dotace

Děkuji za pozornost

Zdroje

- VÁGNEROVÁ, Marie, 2008. Psychopatologie pro pomáhající profese. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-414-4.
- MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. Dítě, rodina a stres. 1. vyd. Praha: Galén, 1994. ISBN 80-85824-06-X.
- <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=15665>
- <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0277953683902186?fbclid=IwAR0eRICTUbGqCQN5Knr1vD-rbhUrdwraJRWKhs5z3qW6NoAyigEzREiw>
- <https://www.nzip.cz/registrikovy-pojem/4991>
- https://www.komora-socialnich-podniku.cz/wp-content/uploads/2017/05/brozura_zaclenovani_osob_s_telesnym_postizenim.pdf
- Šance dětem:
- <https://sancedetem.cz/v-rodine-neni-pouze-nemocne-dite>
- <https://sancedetem.cz/rodina-ditete-s-telesnym-postizenim>